

Profesor Pavel Kolář o Covid-19, hysterii a ekonomických i sociálních dopadech vládních opatření

Pavel Kolář

[Reflex](#)

20.března 2020

Foto foto © Nguyen Phuong Thao

Kvůli epidemiologické situaci spojené s onemocněním COVID-19 přistoupila vláda k omezení našeho volného pohybu. Současně sdělila, že pokud nebude boj s koronavirem úspěšný, je připravena přijmout další, ještě tvrdší opatření. Celá situace má ovšem obrovský rozměr nejen medicínský, ale i politický, ekonomický, společenský a psychologický. Podrobujme tyto věci veřejné kontrole.

Zkusme si proto položit základní otázky: Co je tím úspěchem, respektive neúspěchem v dalším boji s nemocí? Na základě čeho budou pokračovat případná další a další karanténní opatření? A jaké další prostředky (strategii) volit s ohledem na působení viru v čase? Tyto otázky musí padnout, protože vlivem silné virulence útočícího viru je dnes téměř jisté, že i přes všechna dosavadní opatření dojde k dalšímu šíření nemoci.

S vysokou pravděpodobností se dá též předpokládat, že - byť je smrtnost onemocnění (podíl zemřelých z celkového počtu nakažených) procentuálně minimální - někteří z nemocných i v Česku zemřou.

Nepřehánějme regulace!

Opatření proto musí hlavně zabránit rychlému a masovému rozšíření nemoci,

a naopak přispět k jeho co největšímu rozložení v čase (to vše při ochraně starých a chronicky nemocných lidí). V tomto směru musí naše rozhodování o opatřeních zohledňovat dva faktory:

- Výběr prostředků a opatření proti dalšímu šíření nemoci nesmí být v sekundárních důsledcích horší než následky vlastní nemoci. A to nejen co se týče důsledků zdravotních, ale i ekonomicko-společenských a dalších. (Zrádné je, že tyto sekundární důsledky nejsou na rozdíl od projevů nemoci v současné době tolik viditelné.)
- V medicíně je to velmi časté a eticky velmi diskutované téma. **Pacient se sice vyléčí z dané nemoci, ale následky léčby jsou pro kvalitu jeho života horší než vlastní onemocnění. To je třeba mít neustále na mysli. Nemůžeme léčit za každou cenu, abychom pacienta dlouhodobě poškodili. Proto poškození v případě koronaviru musíme hodnotit nejen v rovině medicínské, ale právě i v rovině společenské, lidské (psychické), ekonomické a politické. Tomu musí odpovídat výběr prostředků pro boj s ním.**

Jenom ne strach

Závažným rizikem je nadměrný, až hysterický strach, který se stává jedním z motorů pro výběr vládních opatření. A také pro individuální chování lidí (někdy ochrana až v bláznivém rozměru, stigmatizace postižených, podezřívání, netolerance, nadměrné nakupování zásob atd.). **Strach musí být adekvátní. Chybné emocionální hodnocení a zpracování problému, podotýkám na jednu i druhou stranu, mají často až fatální důsledky. Stejně situace jsme svědky u některých ekologických témat.**

Uvědomuji si, že u koronaviru je ve hře smrt. Na smrt a nemoc nejsme z bezprostřední blízkosti zvyklí, avšak nyní je sledujeme on-line prostřednictvím médií. O to úzkostnější jsme pak ve své ochraně. Také proto, že jsme neprožili válku a jiná těžká období, je práh naší úzkosti značně snížený. Myslím, že **tomu v této situaci podléhají i racionálně uvažující lidé**. Bude to ještě horší, až přijdou první oběti.

Výrazné úzkosti navíc pomáhá i rozdílný způsob informování, než je tomu u jiných onemocnění. Běžně se nepíše, že máme v daný čas tolik a tolik

případů úmrtí na chřipku, kolik bylo dnes nových případů rakoviny a tolik a tolik lidí na ni zemřelo apod.

Všem těmto zprávám a skutečností je potřeba dát správné emoční zařazení. Je potřeba si uvědomit, že strach a úzkost také objektivně oslabují naši imunitu, která je zásadním obranným mechanismem v boji proti koronaviru.

Iracionální úzkosti

Rozhodně nechci situaci bagatelizovat a srovnávat onemocnění COVID-19 s epidemií chřipky, i když i při ní umírají stovky a tisíce pacientů. Naopak, uvědomuji si a velmi respektuji rozdíly. **I když úmrtnost (podíl zemřelých na celé populaci) je u koronaviru stejná jako u chřipky, tak smrtnost (podíl zemřelých z celkového počtu nakažených) je vyšší, nakažlivost je také vyšší a průběh plicních komplikací je horší.**

Komentář: S tím, že je u Covidu-19 horší průběh plicních komplikací, souhlasíme. Co se smrtnosti týká, zde je potřeba brát na zřetel překrucování statistik, ke kterému dochází již v procesu přijímání pacientů. Lehčí případy jdou bez testování rovnou domů a těžší se teprve testují a hospitalizují, čímž vzniká dojem, že smrtnost je vysoká a tuto informaci pak ochotně přebírají média, která šíří atmosféru strachu. Zatím se [ukazuje](#), že ani v tomto ohledu není nový koronavirus nijak výjimečný.

Na straně druhé to **není onemocnění, jež by mělo přinášet přehnanou obavu, až hysterii. Jinak se budeme chovat iracionálně jak na úrovni vlády, tak i individuálně, což může přispívat k negativním společenským, psychologickým, ekonomickým i jiným dopadům.**

Vzhledem k tomu, že virus v bezprostředním čase neporazíme, tak vždy půjde v jeho řešení o trade-off (jakési něco za něco). Při strategické volbě řešení musíme přijmout negativní důsledky (oběť), které však vyváží až konečný výsledek. Do kalkulace pozitivních a negativních vlivů je potřeba započítat nejen medicínské

důsledky, ale i ty zmíněné další. Stojíme tedy zpět před jednou z otázek z úvodu textu: Jaké prostředky či strategii volit s ohledem na další působení viru v čase, aby nedošlo k horším důsledkům než u vlastní nemoci?

Trade-off

Na začátku odpovědi v trade-off pohledu musí stát dvě otázky:

- Mají se při již téměř známé epidemiologické závažnosti onemocnění prohlubovat další a další karanténní, až hermetická opatření s katastrofálními společenskými, psychologickými, ekonomickými (pro spoustu lidí se stanou likvidační) a posléze i politickými dopady?
- Má se využít již aktuálních zkušeností (dostatek a potřebná dostupnost testovacích míst, důsledné používání roušek a respirátorů), koncepčně efektivnějších a racionálnějších postupů, omezit virus, postupně ho propouštět v čase a obyvatelstvo tak postupně imunizovat (samozřejmě při důsledné ochraně starých a chronicky nemocných)?

Likvidační opatření

Problém je, že ta ověřená účinná opatření, jako je daleko větší množství testovacích míst a bezproblémový přístup k nim (s trasováním), dostatek diagnostických setů, dostatek a případně povinné nošení respirátorů a roušek a dostatek dezinfekčních prostředků, nám v dané situaci katastrofálně chybějí. Tento **reálný nedostatek pak nahrazujeme stále většími karanténními opatřeními a omezeními, jež jsou v řadě oblastí likvidační.**

Je také nadmíru jasné, že zvýšeným testováním zjistíme, že lidí s koronavirem přibývá, což bude interpretováno tak, že se vir rozšiřuje. **V dnešní době je mezi námi rozhodně mnohem více lidí s koronavirem, než uvádějí oficiální statistiky. Jen proto, že dostatek populace nebyl dostatečně vyšetřen, protože řada nositelů viru je i bez příznaků, se o nich neví.**

Dostupné a dostatečné protestování je důležité, ale **v kalkulaci musíme počítat s tím, že dojde ke zvýšení počtu nemocných (možná na počet obyvatel většímu než v jiných zemích), a tím k další panice ovlivňující naše**

exekutivní funkce v racionálním rozhodování, psychické pochody a chování lidí.

Cesta ke kolapsu

V rámci své odpovědnosti musí vláda hranici vyplývající z trade-off nutně řešit. Jinak dojde postupně ke kolapsu. Připomínám, že **soubor opatření by neměl přinést horší dopad než vlastní nemoc. Proto na něj není možné nahlížet pouze jedním prizmatem. Nedá se spoléhat pouze na optiku odborníků epidemiologů (nezpochybňuji tím jejich význam), kdy i jejich názory se mohou významně lišit. Je nezbytné vnímat i jiný rozměr problému.**

Například i jako neoborník v ekonomii si umím představit obrovské ekonomické důsledky a náklady spojené s přijatými opatřeními a samotným onemocněním. Dá se tedy počítat i s jejich promítnutím do politiky.

Velkým nebezpečím je, aby situace nebyla využita či cíleně zneužita v rámci politického souboje a nevedla k větší centralizaci moci, k dalšímu posílení role státu, a to především v ekonomice.

Za takové krizové situace a případně pod rouškou strachu je to velmi jednoduše možné. **Předpokladem pro to, aby k tomu nedošlo, je vysoká mravní odpovědnost bez vedlejších ekonomických zájmů.** Využití situace k vlastním cílům by bylo značně neetické.

Související články:

- [Didier Raoult o koronavíru Covid-19: „Nesmieme sa zahrávať so strachom“](#)
- [Koronavirus: Pandemie čeho? Lži, samé lži a chystaná léčba, která bude daleko horší, než samotná infekce](#)
- [Koronavirus a umelo vyvolaná hystéria: Čakajú nás tieto trvalé obmedzenia slobody](#)